

Brajerjeva jama

Andrej Gašperič, Jože Tomšič

Kako smo našli jama

Brajerjeva jama. Sliši se kot neka povsem običajna jama – nič posebnega; blatna luknja z nekaj kapniki, ki se kmalu konča. Pač jama, kot večina drugih. Pa vendar ni tako. Za svojim vsakdanjim imenom skriva neprecenljive lepote in neobičajne posebnosti dolenskega kraškega podzemlja. Zgodba o jami se je začela leta 2002, z vstopom nekaj zagrelih mladcev iz miropoškega konca v Jamarski klub Novo mesto. Intenzivneje smo začeli raziskovati Globodol z okolico, dolino reke Temenice ter seveda področje Grč vrha.

Prve akcije v Grč vrhu so bile namenjene spoznavanju terena. Takoj se nam je za-



Bogato kapniško okrasje. Foto Mihael Rukše.

zdelo, da bi tu lahko našli nekaj, kar že dolgo iščemo. Najprej nam je gospod Pungerčar iz Mirne Peči pokazal špranjo, ki smo jo razširili in raziskali, a se je pot v globino hitro ustavila. Pozimi leta 2003 smo našli nekaj obetavnih dihalnikov. Še najbolje je kazal "Moj dihalnik" v neposredni bližini udornice Malisnice, ki smo ga kmalu začeli kopati. Do danes smo izkopalili okoli 10 m³ materiala in prišli do globine 15 metrov. Jama nam ni prizanašala, saj smo jo večino skopali, "prišparanih" nam je bilo le nekaj metrov. Od dihalnika si veliko obetamo. Za obete se bo treba še potruditi.

Sledilo je še nekaj iskalnih akcij. Ugotovili smo, da je na

severni strani Malisnega hriba nekaj vhodov, v katere bi prišli brez večjega truda, če le ne bi bili do vrha zasuti s smetmi. Očitno domačini še niso okoljsko osveščeni, saj se v vhodih najde vse vrste odpadkov: nevarni, pa malo manj nevarni, celo mrhovina. Ljudje ne vedo, da to, kar vržejo v jame, dobijo nazaj skozi pipo v kozarec.

Andrej: Tako je prišla zima 2006. S Tomom sva ponovno ob dokaj debeli snežni odeji opravila iskanje dihalnikov. Našla sva dva, vsak svojega. Prvi dihalnik sta predstavljali dve polšini v razmaku nekaj metrov, drugi pa je bil ob robu skalne gmote, kjer smo že ničkolikokrat šli mimo, pa se nam "ni javil". Dobil je ime Naš dihalnik. Ker so bila tla kljub nizki temperaturi na široko kopna, sva ga za vsak slučaj zametala s snegom, da čez kak dan preveriva, če diha. Čez tri dni smo ugotovili, da bi znali biti obe lokaciji obetavni.

Tom: In tako pride sobota, 4. marec 2006, klic s strani Andreja in naslednje vprašanje: "Tom k maš in bi ti men to posodil, bi jest nekaj za hišo delal?" Odgovorim: "Mam, prid puj, samu ne me motit, se učim." Tako sva se čez kakih 30 minut videla in začela se je debata o ženskah, pijači, cigarah. Ne, to ni res. Stekla je debata o jamah, o Grč vrhu, debata, ki mi bo za vedno ostala v spominu. Kmalu sva določila uro: 16.00, in objekt: Naš dihalnik. Ob predvideni uri sva bila že skoraj pri objektu. Nobenega snega, samo rahlo je pihalo. Kmalu sva pričela s kopanjem, širjenjem, odmikanjem skal ... Po dobrih dveh urah je bil vhod odprt. Že vmes, med širjenjem, je padlo manjše kamenje in nama nakazovalo, da se ne bo končalo samo pri 5 metrih. Ko sva vhod odprla, je bilo to tudi potrjeno. Ker sva šla samo na kratek sprehod v Grč vrh, nisva imela s seboj jamarskega pasu, zato sva malo improvizirala.

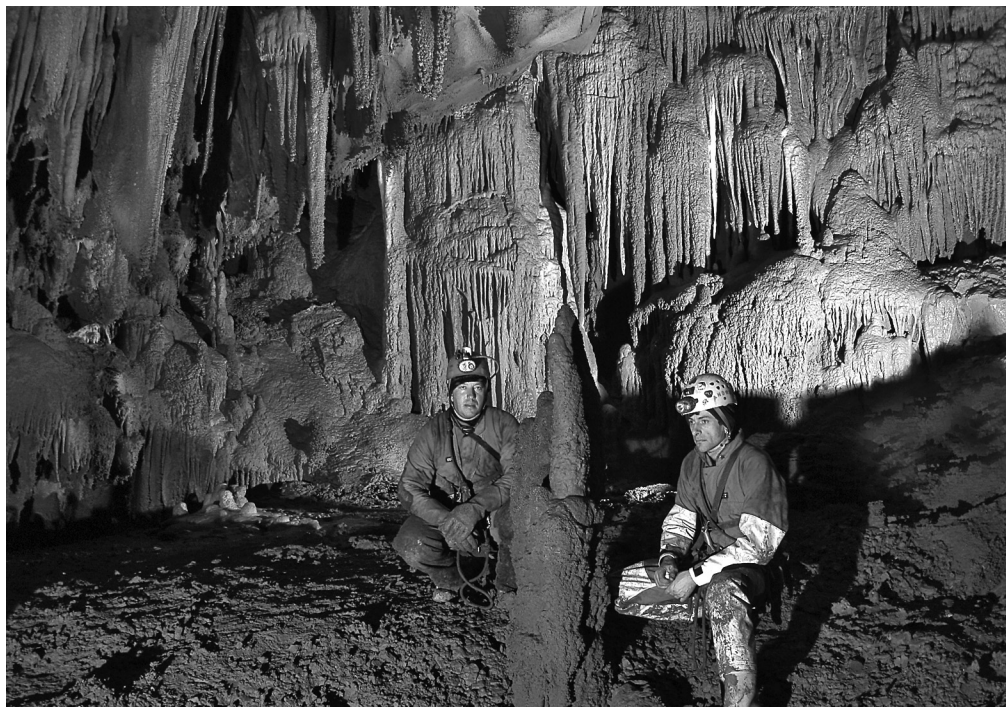


Dihalnik je odprt. Vhod v brezno je ozek, a prehoden. Foto Mihael Rukše.

Andrej se je, varovan z vrvjo, spustil v brezno. Že prvi komentarji so mi dali vedeti, da sva odkrila nekaj velikega in prečudovitega. Po dobrih 8 metrih je prispel do manjše dvorane, iz katere je bil viden prehod v novo brezno, ki se kasneje izkazalo za ogromno dvorano. Videli so se že prvi kapniki. Ker je zmanjkalo vrvi, sva se odločila, da greva domov po pasove in vrvi. Okoli 19.30 ure sva bila ponovno pred jamo. Andrej je pričel z opremljanjem, vmes pa sva se vseskozi pogovarjala: “Ti, kaj misliš? Počakaj, bova videla! Pa si videl veliko kapnikov? Za vsakega najmanj dva!”

Andrej: Opremljal sem jamo, hitel sem kolikor sem mogel, seveda ne prehitro, varnost je vedno prva. Grizlo me je, kaj je v temi spodaj. Nekaj mora biti. Po mojem je tudi Toma razjedalo. Končno mi je uspelo narediti dve pritrđišči. Z vsakim metrom spusta je bilo lepše. Spustil sem se na dno, ki pa to ni bilo, bil je le vrh “ledene gore”. “Ej, pridi brž, to moraš videti!” sem vpil. Kmalu je prišel še Tom in “Ej, stari, jeee, juhu ...!”. Besede, ki ne povedo veliko, toda takrat so povedale vse in še več. Bilo je za ponoreti, in res sva norela, pijana od veselja in žlahtne opojnosti jame. Rokovanje, stiskanje, objemanje.

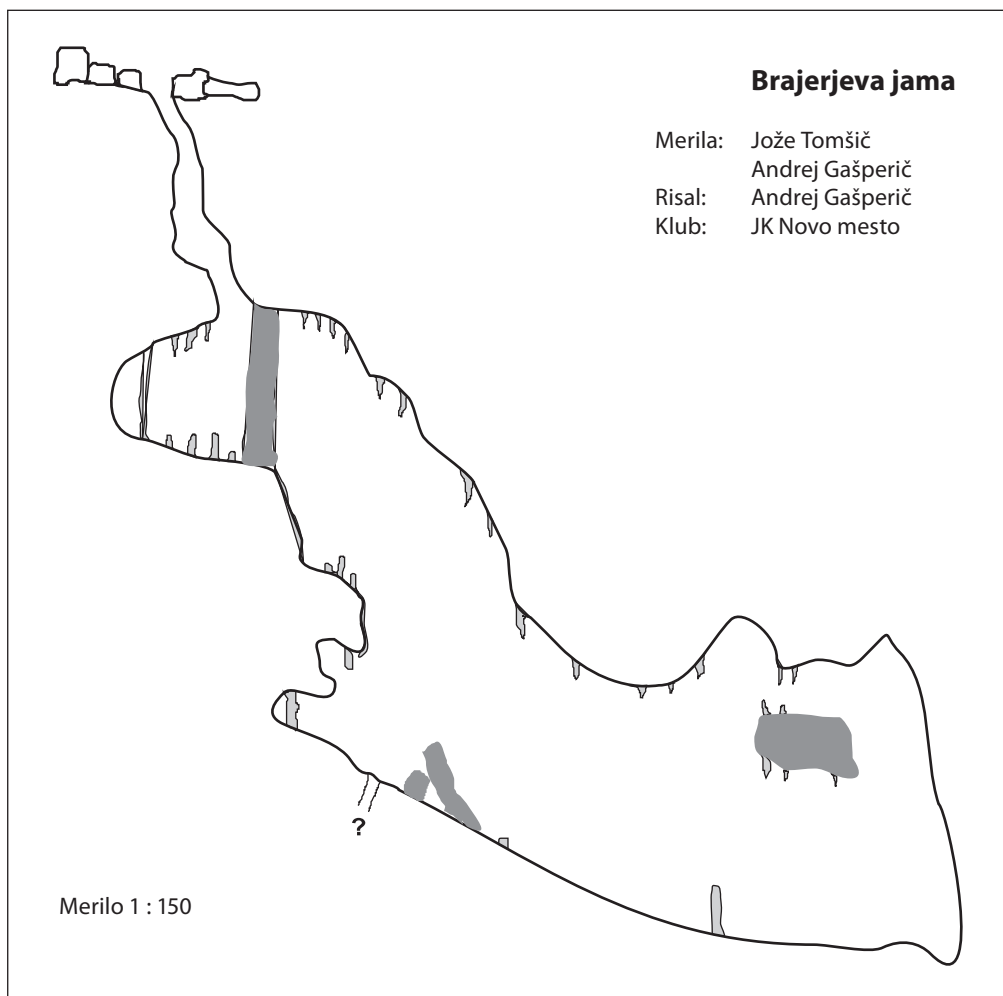
Tom: In tako stojiva na robu dvorane s pogledom na spodnjo etažo, srečna, vesela. “Greva naprej?” “Ja, greva! Samo, kaj ne bi koga obvestila o odkritju, da z nama deli srečo.” Andrej opremlja pritrđišče za spust v spodnji del dvorane, sam pa grem iz jame poklicat domov, Mihata, Čokita, Borivoja ... O, ko bi mi vsaj mobilni zdržal. Po nekaj minutah sem zunaj. Pokličem domov, povem, da sva odkrila jamo stoletja na Dolenjskem. Ženi naročim, naj pokliče Renato in sporoči informacijo naprej. Pokličem Mihata, ponovim vso zgodbo o jami. “Pa kamero vzemi, pa aparat, pa pas,



Prvopristopnika Jože in Andrej med kapniškim okrasjem. Foto Andrej Gašperič.

pa pokliči Čokita, pa Borivoja, pa, pa ...” in telefon crkne. Je padla ena kletvica. Nekaj časa premišljam, kaj zdaj. Pogrejem telefon, ki se je obrnil čisto proti meni. Nič, grem v jamo in kmalu sem v delih, kjer sva se z Andrejem razšla.

Andrej: Medtem pregledujem in občudujem gornji del dvorane in se počasi spuščam ter z Balkona opremljam vertikalno proti dnu jame. Vsepovsod en sam kapnik, eden lepši od drugega. Spustim se in spodaj najdem manjši rov, iz katerega ”vleče”. Rov se zoži, a se z nekaj truda prebijem naprej. Nad njim straži Sfinga, sigasta kopa v obliki glave. Po pobočju se spustim še nižje in pridem na dno. Tu pa stojijo posebne kapniške oblike v obliki helektitov, kristalov, ježkov ... pa hrošči drobnovratniki in druga jamska golazen. Čakam na Toma, ki kmalu pride za mano. Sledi ponoven ogled spodnjega dela. Drug drugega opozarjava na zanimive kapniške tvorbe. Na koncu greva nazaj na balkon in čakava na kolege. Čez čas se nama pridružita Mihael Rukše in Jože Avbar. Skupaj podoživimo lepote in veselje, ki ga jama ponuja. Iz jame pridemo okrog poldruge ure zjutraj.



Jamo smo v naslednjih akcijah fotodokumentirali, izmerili in zaprli, da je nepridipravi ne bi poškodovali. Opravili smo tudi predstavitev za medije in zaposlene Adrie Mobil. Za občinski praznik jo bomo predstavili tudi širši javnosti mirnopenske občine.

Opis jame

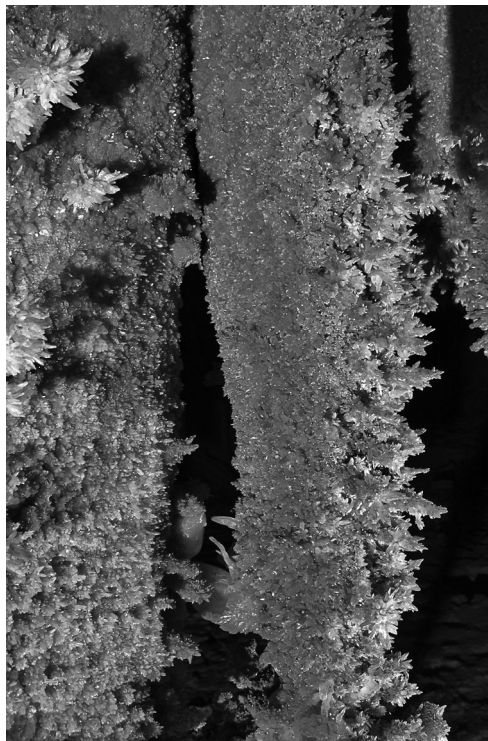
Jama je globoka 36,6 metrov, horizontalna dolžina znaša 40 metrov, dolžina rogov je 70 metrov, dolžina poligona pa 110 metrov. Odlikuje jo za dolenske jame neobičajno bogastvo kapniškega okrasja klasičnih in za naše razmere tudi nenavadnih kapniških oblik. Tehnično ni posebej zahtevna, razen vhodnega dela, ki je precej ozek.

Vhod v jamo je brezno v skalni razpoki. Ozko vhodno brezno se po nekaj metrih razširi v manjšo dvoranico dimenzij 1,5 x 3 metre in se spusti v naslednjo stopnjo. Pripelje v zelo zasigano Kapniško dvorano. Ta je večjih dimenzij 13 x 7 metra in visoka do 5 metrov. Polna je najrazličnejšega kapniškega okrasja. Po tleh je nekaj sigastih kop s kapniki in številnimi stalagmiti najrazličnejših velikosti, barv in oblik. Po stropu je vse polno stalaktitov, špagetkov in zaves; največja je dolga 2 metra in široka pol metra. Nekaj metrov od vhodnega brezna je ogromen kapniški Steber, temnejše barve, visok skoraj 5 metrov.

Severno od Stebra se spušča dvorana na naslednjo stopnjo – Balkon, širok do 3 metre Po jugovzhodnem robu je zakapan s stalagmiti v obliki gob in s špagetki, po tleh pa je blato in nekaj sige. Z Balkona prečimo proti steni, ki je vzhodno



Viktori. Foto Andrej Gašperič.



Aragonitni kristali. Foto Jože Avbar.

od Stebra. Z nje se po vrvi spustimo še 8 metrov do gornjega dela Dvorane čudes. Takoj pod njo je možno nadaljevanje, iz katerega piha. Na zahodni strani je lepo zakapana Kapelica. Možen je tudi prehod med skalnimi bloki proti jugovzhodu. Najenostavneje je, da gremo od spusta po položnem vzhodnem pobočju. Po dobrih 10 metrih pridemo na dno spodnje dvorane, ki je dolga 18 metrov in široka 9 metrov. Na najnižji točki je manjši udor, ki bi bil lahko ob večji količini vode tudi požiralnik. Trenutno je dno iz suhe ilovnate zemlje. Po dnu dvorane kapnikov in sige skorajda ni. Na tleh leži okoli 2,5 metra dolg stalagmit, ki v zemlji ni našel opore. Pod težo se je počasi nagibal, na kar nakazuje zakrivljena oblika, in se na koncu prevrnil. Na dnu kapnika je tudi "prstan" sige, ki nastane na tleh, kjer raste kapnik bolj v širino. Nekje na sredini izstopa kapnik v obliki pesti z dvema iztegnjenima prstoma (kazalec in sredinec), poimenovali smo ga Viktori – zmaga. Če ga pogledaš z druge strani, ima obliko roke, ki žuga – iztegnjen samo kazalec.

Po zahodni steni se spuščajo sigasti slapovi, bolj pri dnu pa je tudi manjši prostor – Oltar, z zelo lepim svetlim stebrom in zaveso. Po južnem in jugovzhodnem delu stene je tudi veliko kapniškega okrasja. S stene visijo številni stalaktiti, na katerih rastejo heliktiti in aragonitni kristali različnih oblik. Na severnem delu dvorane se odcepi manjši rov z zanimivo heliktitno mrežo in izstopajočim večjim heliktitom v obliki Cepina, zapičenega v ledeno steno. Strop jame se od gornje dvorane pa do dna spušča pod naklonom 45 – 50°. Strop je na dnu dvorane precej visok in na dveh mestih prehaja v zaprt kamin do višine 13 metrov.

Od življa je najbolj zanimiv jamski hrošček drobnovratnik (*Leptodirus Hochenwarti*), pogoste so tudi mokrice, blizu vhoda pa kobilice. Našli smo še dva poginula netopirja, od kod sta se znašla v jami, nam še ni jasno, ker je bil vhod zadelan.



Izhod iz jame po napornem raziskovanju. Foto Mihael Rukše.